

พฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Behavior of Youth with Consumption Tobacco in Community Near Chaiyaphum
Rajabhat University, Mueang District, Chaiyaphum Province

วรารุณ มหามิตร¹ และ เลิศฤทธิ์ ตั้งชูวงษ์²

Warawut Mahamit¹ and Lertrit Tungchuvong²

¹สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹Environment Science Faculty of Arts and Science Chaiyaphum Rajabhat University

e-mail: warawut.m9@gmail.com

²สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

²Research and Development Institute Chaiyaphum Rajabhat University

Received: June 14, 2019, Reviewed: June 20, 2019, Revised: June 27, 2019, Accepted: July 1, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง (cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 248 คน ทำการสุ่มตัวอย่างตามความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยจำนวน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเพื่อศึกษาแนวทางในการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยกระบวนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 12 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเลือกผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.00 กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.80 อยู่อาศัยในหอพักเอกชนรอบมหาวิทยาลัย ร้อยละ 61.29 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 93.54 สำหรับกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ ร้อยละ 6.46 โดยนิยมสูบทั้งบุหรี่มวนเองและบุหรี่จากโรงงาน ซึ่งสาเหตุของการสูบบุหรี่เนื่องมาจากอยากลองด้วยตัวเอง ร้อยละ 81.75 โดยแหล่งที่ซื้อบุหรี่ที่ร้าน

สะดวกซื้อมากที่สุด ร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่ซื้อครั้งละซองร้อยละ 50.00 โดยสูบบุหรี่ 1-4 มวนต่อวัน ร้อยละ 81.25 และจะสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่าปกติในเวลาดื่มเหล้า ร้อยละ 43.45 สำหรับการได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 52.50 สำหรับแนวทางในการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชนในชุมชนประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ มีมาตรการหรือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด อบรมให้ความรู้เรื่องโทษของการสูบบุหรี่ติดป้ายบอกหรือประชาสัมพันธ์กับบุหรี่ยาสูบช่วยกันเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังการจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชนและออกกำลังกายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ

คำสำคัญ: พฤติกรรม, บุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบ, เยาวชน

Abstract

This research is aimed to study (1) Behavior of Youth with Consumption Tobacco in Community near University, Mueang District, Chaiyaphum Province 2) Guideline Control of Behavior of Youth with Consumption Tobacco in Community near University, Mueang District, Chaiyaphum Province. This survey research is collected 248 samples by Simple Random Sampling. These questionnaires are analyzed by percentage, average, standard deviation.

The research results are found that Mostly to Popular smoking Both the cigarette itself and Cigarette factory, cause of Smoking by to test by self. Buy a cigarette at a convenience store. buy one envelope at a time, smoking 1-4 cigarettes a day, and will smoke more than usual when drinking Affected by smoking, it was found that most of the samples were affected by cigarette smoke. The guidelines for controlling cigarette sales to youths in the community consist of 5 activities which are strict measures or law enforcement. Training for knowledge about the harmful effects of smoking. Attaching signs or publicizing to cigarettes Villagers help to keep an eye on the memory of cigarette units for young people. And exercise to enhance health

Keyword: Behavior, Tobacco, Youth

บทนำ

บุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่ยังเป็นปัญหาระดับโลก ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ระบุว่าได้ระบุว่าทั่วโลกมีผู้สูบบุหรี่ประมาณ 1,300 ล้านคนและในแต่ละปีผู้คนจากทั่วโลกต้องเสียชีวิตเกือบ 6 ล้านคน โดยมีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และในจำนวนนี้ พบว่ามากกว่า 6 แสนคน หรือ

ประมาณ 10% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด เป็นผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่โดยตรง แต่หายใจรับควันบุหรี่จากบุคคลใกล้ชิดที่สูบบุหรี่เข้าไป (WHO. 2013) นอกจากนี้ยังมีการประเมินได้ว่าหากไม่มีการดำเนินการใด ๆ ในการป้องกันหรือควบคุมบุหรี่เลย ภายในปีค.ศ.2030 อัตราผู้เสียชีวิตทั่วโลกจากบุหรี่ในแต่ละปีจะเพิ่มเป็น 8 ล้านคนต่อปี ซึ่ง 80% ของผู้เสียชีวิตจะอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ซึ่งประเทศไทยเองก็จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง(Middle income country) โดยการสูบบุหรี่ในประเทศไทย มีอัตราที่สูงมากในทุกกลุ่มอายุ และมีแนวโน้มที่น่าเป็นห่วง ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน เช่น ความซุกของร้าน สถานที่เสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ของเยาวชน เป็นต้น

โดยสถานการณ์การสูบบุหรี่ในเยาวชนอายุ 13-15 ปี ในกลุ่มประเทศเอเชียใต้และตะวันออกเฉียงใต้รวม 10 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย อินโดนีเซีย มัลดีฟส์ พม่า เนปาล ศรีลังกา ตมอร์เลสเต และไทย โดย The Global Youth Tobacco Survey (GYTS),2014 พบว่า ในนักเรียนอายุ 13-15 ปี มีอัตราการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบระหว่าง 42.4 % - 5.9 % , และมีนักเรียนที่ต้องการจะเลิกบุหรี่และมีความพร้อมและพยายามจะเลิก แต่มีเพียงเล็กน้อยที่เข้าร่วมโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ และนักเรียนสามารถพบเห็นโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บุหรี่ได้ง่าย และได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่ที่ถูกปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม มีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนรายงานว่าพวกเขาได้รับการสอนในโรงเรียนเกี่ยวกับอันตรายของการสูบบุหรี่ (WHO. 2014)

ประเทศไทยมีอัตราการสูบบุหรี่ในภาพรวมเพิ่มขึ้น ในปีพ.ศ. 2554 จำนวนผู้ที่สูบบุหรี่เพิ่มเป็น 11.5 ล้านคน จาก 10.9 ล้านคนในปี พ.ศ.2552 โดยเพิ่มทุกกลุ่มอายุยกเว้นผู้สูงอายุ ส่วนผู้สูบบุหรี่ใหม่ (อายุ 15-24 ปี) ที่มีอัตราเพิ่มขึ้นและเยาวชนเพศหญิงที่มีการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 แล้ว, อัตราการสูบบุหรี่ในเพศชาย อายุ 19 -59 ปียังสูงกว่าร้อยละ 40 ซึ่งนับว่าสูงมาก(ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. 2557) และในปัจจุบันจากผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2557 พบว่า ในปัจจุบันประชากรไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ประมาณ 11.4 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.7 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย โดยจำนวนและอัตราการสูบบุหรี่ในเยาวชน อายุ 15 – 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.3 ของประชากรที่สูบบุหรี่ทั้งหมด หรือ จำนวน 353,898 คน จากประชากรไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ 11.4 ล้านคน ซึ่งนำไปสู่การตายเนื่องจากการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้น เช่น โรคมะเร็งปอด โรคหัวใจ และหลอดเลือด โรคหลอดลมอักเสบเรื้อรัง และถุงลมโป่งพอง โรคแผลในกระเพาะอาหาร ผลร้ายต่อเด็กในครรภ์ และทารกโดยส่งผลให้ทารกมีความพิการแต่กำเนิด โอกาสที่จะเกิดโรคแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ อัตราการแท้งสูงขึ้น และค่อนข้างจะเรียนรู้ช้ากว่าปกติ เด็กคลอดก่อนกำหนด และมีโอกาสเสียชีวิตได้มาก เป็นต้น ถึงแม้จะมีการรับรู้ถึงอันตรายจากบุหรี่ และปัจจุบันรัฐบาลได้มีการออกมาตรการป้องกัน และรณรงค์ในการควบคุมการสูบบุหรี่ เช่น การออกกฎหมายไม่ให้โชว์บุหรี่หน้าร้าน ช่างซองบุหรี่มีค่าเตือน และรูปที่น่ากลัว และถึงแม้จะมีการรับรู้ถึงอันตรายจากยาสูบ แต่สามารถช่วยได้เพียงในระดับหนึ่งเท่านั้น การสูบบุหรี่ก็ยังแพร่หลายโดยเฉพาะการสูบบุหรี่ยังแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่น (จักรพันธ์. 2557)

โดยผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2558 กล่าวว่า จากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ในเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนไทยมีอัตราการสูบบุหรี่สูงเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน รองมาจากอินโดนีเซียและมาเลเซีย เมื่อเทียบจากการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชน ระหว่างปี 2550-2556 แสดงให้เห็นว่าจำนวนคนสูบบุหรี่มีมากขึ้น ซึ่งการติดบุหรี่ในเยาวชน หากติดเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะไม่สามารถเลิกไปได้ราว 20 ปี โดยจังหวัดที่มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันสูงสุด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน สตูล ปัตตานี ระนอง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ขอนแก่น กาญจนบุรี ตรัง และหนองบัวลำภู ตามลำดับ (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ,2558) แนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบของประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ควบคุมยาสูบ 2. การเสริมสร้างบทบาทที่เข้มแข็งของภาครัฐใน การควบคุมยาสูบ 3. การสนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานด้านการควบคุมยาสูบ 4. การเพิ่มภาษี/เพิ่มราคาบุหรี่ ผ่านระบบการจัดเก็บภาษี 5. นโยบาย/สร้างระบบบริการช่วยเหลือเลิกบุหรี่(สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ. 2557)

ซึ่งการควบคุมการบริโภคยาสูบมีหลายมาตรการได้แก่ การให้สุศึกษา การพิมพ์คำเตือน การเปิดเผย ส่วนประกอบในบุหรี่การห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขาย นโยบายด้านภาษี มาตรการทางกฎหมาย การช่วย ผู้สูบบุหรี่ให้เลิกสูบ(ประกิต วาทีสาธกกิจ. 2016) ซึ่งสอดคล้องกับ Stead and Lancaster. 2005 ได้เสนอ มาตรการในการควบคุมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนได้แก่ การให้ความรู้ การบังคับใช้กฎหมาย การใช้สื่อสาธารณะทางลบ การเสริมแรงทางบวกและเตือนความจำ และการใช้มาตรการทางสังคมโดยวิธี ผสมผสานร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งวิธีนี้เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชนของ ผู้ประกอบการ ที่ผ่านมาเป็นเพียงการประมาณการณระยะห่างจากร้านถึงโรงเรียน และไม่พบว่ามีการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของจุดจำหน่ายบุหรี่ยกกับพฤติกรรมการสูบ/จำหน่ายบุหรี่ยกแก่เยาวชน รวมทั้งการ รับรู้และความตระหนักต่อกฎหมายควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ยกแก่เยาวชนของร้านค้าในชุมชน ซึ่งมีผลต่อ พฤติกรรมการจำหน่ายยาสูบแก่เยาวชนในชุมชนได้

จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่ยังประสบปัญหาการ บริโภคยาสูบอย่างต่อเนื่อง โดยจังหวัดชัยภูมิ มีอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 11.23 โดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสูบเป็นประจำถึงร้อยละ 77.34 ซึ่งจะสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนในที่ สาธารณะ ปัญหาดังกล่าวยังคงลุกลามไปถึงในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งในมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย ซึ่ง เยาวชนจะมีพฤติกรรมในการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ โดยหลบไปสูบบุหรี่ในสุขา สูบในอาคารหรือหน้า ห้องเรียนในที่ที่จัดไว้ให้พนักงาน ในร้านอาหารที่จัดไว้เป็นซุ้ม เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนรวมทั้งนักศึกษายังคงมีแนวโน้มที่สูงอยู่ และความสามารถในการลด พฤติกรรมการสูบมากได้ช้าลงอย่าง

จากสถานการณ์ ปัญหาและข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นสิ่งท้าทายต่อกระบวนการจัดการปัญหา การสูบบุหรี่ในชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์

ยาสูบแก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยใช้มาตรการทางสังคมร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิศึกษา ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลและวิธีการที่สำคัญใน กระบวนการหามาตรการและแนวทางในการป้องกันและควบคุมการเข้าถึงบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของนักสูบ หน้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาและเยาวชน โดยใช้กระบวนการสำรวจพฤติกรรมในการจำหน่ายยาสูบ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจำหน่ายยาสูบ การคืนข้อมูลและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนโดยผลสำเร็จของงานวิจัยนี้สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบในการสร้างและใช้มาตรการทางสังคมใน การป้องกันและควบคุมการเข้าถึงยาสูบของนักศึกษาและเยาวชนในชุมชนโดยรอบสถานศึกษารวมทั้งพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับงานวิจัยนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและควบคุมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ ยาสูบที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไปตลอดจนเสนอทางเลือกในการจัดการเชิงพาณิชย์เพื่อความยั่งยืน โดยระดมพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานหลากหลาย เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมวางแผน ร่วมพัฒนา กำหนดทิศทางการจัดการปัญหา และให้ชุมชนได้ร่วมรับผลประโยชน์ตอบแทนที่จะเกิดขึ้นอย่าง เป็นรูปธรรม รวมทั้งพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับงานวิจัยนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและ ควบคุมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง (cross-sectional study) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่อาศัยในชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ทั้งสิ้น 2,188 คน และทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทางสถิติ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2545) จำนวน 248 คน โดยมีการสุ่มตัวอย่างตามความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือวิจัย โดยประยุกต์และพัฒนาจากโครงการประเมินผลสัมฤทธิ์ยุทธศาสตร์เมืองพิษณุโลกสุขภาพดีปลอด เหล้าบุหรี่ ของผศ.ดร.ปิยะรัตน์ นิยมพิทักษ์พงศ์ พ.ศ.2558 หากคุณภาพของเครื่องมือโดยตรวจสอบพิจารณาหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทุกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ความถี่ จำนวน และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และสำหรับกระบวนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในกระบวนการประชุม กลุ่มย่อย(Focus Group Discussion) จำนวน 12 คน โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

(Purposive sampling) ซึ่งเลือกผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการควบคุมการจำหน่ายบุหรืและผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนในชุมชนโดยรอบสถานศึกษา ทั้งนี้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) ดังนี้ เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชน ตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้า ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถานศึกษาและมีความสนใจในการร่วมโครงการ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 71.00 มีอายุเฉลี่ย 19.07 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.80 รองลงมาเป็นนักเรียนมัธยมร้อยละ 34.30 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในหอพักเอกชนรอบมหาวิทยาลัยร้อยละ 61.29 รองลงมาอยู่อาศัยในบ้านเรือนในชุมชนรอบมหาวิทยาลัย ร้อยละ 33.46 รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	72	29.00
หญิง	176	71.00
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 15 ปี	6	2.40
16-18 ปี	53	21.40
19-20 ปี	189	76.20
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	6.00
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	85	34.30
กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี	131	52.80
อาชีพ		
นักศึกษา	131	52.80
นักเรียน (มัธยม/ปวส./ปวช.)	90	36.29
อื่น ๆ	27	10.88

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ที่ลักษณะพักอาศัย		
บ้าน	83	33.46
หอพักมหาวิทยาลัย	10	4.03
หอพักเอกชน	152	61.29
อื่น ๆ	3	1.20

พฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 93.54 สำหรับกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ ร้อยละ 6.46 โดยนิยมสูบทั้งบุหรีมวนเองและบุหรีจากโรงงาน ร้อยละ 43.75 ซึ่งสาเหตุของการสูบบุหรี่เนื่องมาจากอยากลองด้วยตัวเองร้อยละ 81.75 รองลงมาต้องการคลายความเครียดร้อยละ 12.50 โดยแหล่งที่ซื้อบุหรีที่ร้านสะดวกซื้อมากที่สุดร้อยละ 50.00 รองลงมาร้านขายของชำร้อยละ 43.45 ซึ่งจำนวนบุหรีที่ซื้อต่อครั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อครั้งละซองร้อยละ 50.00 รองลงมาซื้อแบบแบ่งเป็นมวนร้อยละ 43.45 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ 1-4 มวนต่อวันร้อยละ 81.25 รองลงมาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ 5-9 มวนต่อวัน ร้อยละ 8.75 และกลุ่มตัวอย่างจะสูบบุหรีเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติในเวลาดื่มเหล้าร้อยละ 43.45 รองลงมาเมื่อเกิดภาวะเครียดร้อยละ 31.25 สำหรับการได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรีพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากควันทับหรี ร้อยละ 52.50 รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรีและผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. การสูบบุหรี		
สูบ	16	6.46
ไม่สูบ	232	93.54
รวม	248	100.00
2. ประเภทบุหรีที่นิยมสูบ		
บุหรีมวนเอง	7	43.75
บุหรีไฟฟ้า	2	12.50
บุหรีโรงงาน	7	43.75
รวม	16	100.00

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
3. สาเหตุที่สูบบุหรี่		
อยากลองด้วยตนเอง	13	81.25
ต้องการคลายความเครียด	2	12.50
เพื่อนชวน	1	6.25
รวม	16	100.00
4. แหล่งซื้อบุหรี่	8	50.00
ร้านสะดวกซื้อ		
ร้านขายของชำ	7	43.45
แบ่งจากเพื่อน	1	6.24
รวม	16	100.00
5. จำนวนบุหรี่ที่ซื้อต่อครั้ง	8	50.00
ครึ่งซอง		
แบ่งซื้อเป็นมวน	7	43.45
ชุดยาเส้นพร้อมกระดาษมวน	1	6.24
รวม	16	100.00
6. ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน		
1-4 มวนต่อวัน	13	81.25
5-9 มวนต่อวัน	3	8.75
	16	100.00
7. จะสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่าปกติในโอกาสใดบ้าง		
เวลาดื่มเหล้า	7	43.45
เกิดภาวะเครียด	5	31.25
อยู่คนเดียว	3	8.75
เขาสังคมกับเพื่อน	1	6.24
	16	100.00
8. การได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่		
เคย	130	52.50
ไม่เคย	118	47.50

2. แนวทางในการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ มีมาตรการหรือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด อบรมให้ความรู้เรื่องโทษของการสูบบุหรี่ ติดป้ายบอกหรือประชาสัมพันธ์กับบุหรืชาวบ้านช่วยกันเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังการจำหน่ายบุหรืแก่เยาวชน และออกกำลังกายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ

อภิปรายผลและสรุปผล

พฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบสถานศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ส่วนในกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่นิยมสูบทั้งบุหรืมวนเองและบุหรืจากโรงงาน โดยแหล่งที่ซื้อบุหรืที่ร้านสะดวกซื้อมากที่สุด ซึ่งจะซื้อครั้งละซองโดยจะสูบบุหรื 1-4 มวนต่อวัน และจะสูบบุหรืเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติในเวลาดื่มเหล้า ซึ่งสาเหตุของการเริ่มสูบบุหรืเนื่องมาจากอยากลองด้วยตัวเอง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากควันบุหรืซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อาภารัตน์ อิงคภากร. 2558) ซึ่งได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรืของนิสิตชายระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (นุสบา เกสร. 2560) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรืของนักเรียนชายวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

การอภิปรายผลการวิจัยพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในชุมชนโดยรอบสถานศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จากผลการศึกษามหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรืนั้น มีความรู้หรือกลไกในการดูแลสุขภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการป้องกันตนเองจากผลกระทบของควันบุหรืหรือการได้รับบุหรืมือสอง (Seconhand Smoking) ส่วนนักศึกษาที่ยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรือยู่ ทางมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับชุมชนในการ ดำเนินกิจกรรมกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีการลดและเลิกพฤติกรรมการสูบบุหรื กิจกรรมให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของบุหรื และสร้างค่านิยมที่ดีต่อการไม่สูบบุหรืในเยาวชนเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการลดจำนวนผู้สูบบุหรืหรือลดการเกิดนักสูบหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถึงผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง โดยการให้ข้อมูลเป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างและยินดีเข้าร่วมโครงการ และในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างสามารถขอถอนตัวได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้เป็นรายบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับรวมทั้งไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีให้รหัสจึงไม่ทราบชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมของกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวนอนันต์ ตันติเกตุ. (2540). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย**. นนทบุรี: สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ณัฐชัย สมรรถนเรศวร์ และคณะ. (2556). **การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนแก้ไขปัญหการบริโภคยาสูบแบบมีส่วนร่วม ตำบลประทัดบุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์**. ในงานประชุมวิชาการบุหรืและสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 12 (หน้า 45). กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.).
- นุสบา เกษร และคณะ. (2560). **ความรู้และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**.การประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 4 สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร.
- ปิยะรัตน์ นิยมพิทักษ์พงศ์. (2558). **โครงการประเมินผลลัพธ์ยุทธศาสตร์เมืองพิษณุโลกสุขภาพดี ปลอดภัย** บุหรื **Project Evaluation : Phitsanulok Healthy City**. หน่วยปฏิบัติการวิจัยและวิชาการด้านการควบคุมยาสูบ ภาคเหนือตอนล่าง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ; จังหวัดพิษณุโลก
- อารัตน์ อิงคภากร. (2557). **ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตชาย ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน**. ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Arday, D.R., Kleven, R.M., Nelson, D.E., Huang, P., Giovino, G.A., and Mowery, P. (1997). Predictors of tobacco sales to minors. **Prev Med**, 26(1), 8-13.
- Campbell, F. (1997). **Youth access to tobacco: An investigation into the sale of cigarettes to young people under the age of 16 years, in the Stirling area**. USA.: John Wiley & Sons
- Chakgarphan, P. and Piayat, N. (2013). **Retailer behavior toward the sale of tobacco in a community near a university in the lower northern Thailand**. In poster presentation in the 10th APACT Conference: Ending the tobacco epidemic protecting and keeping health lives (p. 196), (August 18-21, 2013). Makuhari, Chiba, Japan.
- Chapman, S., King, M., Andrews, B., McKay, E., Markham, P. and Woodward, S. (1994). Effects of publicity and a warning letter on illegal cigarette sales to minors. **Aust J Public Health**, 18(1), 39-42.